

חג הפסח – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

פסח הינו חג יהודי מן התורה והינו הראשון מבין שלושת הרגלים. הוא נחוג שבעה ימים, מט"ו בניסן ועד כ"א בניסן. השנה (2019), הוא יחול משקיעת החמה בליל שבת (יום שישי) ה-19 במרץ ועד צאת הכוכבים, בדיוק שבוע מאוחר יותר, בליל שבת ה-26 באפריל.

רקע כללי

שמו של החג נובע מהפסוק "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל" (ספר שמות, פרק י"ב, פסוק כ"ז). החג הראשון של פסח (במסגרתו נחוג "ליל הסדר" – בליל שבת, 19.4.19) מציין את יום יציאת בני ישראל ממצרים, והחג השני (יום שישי, 26.4 והלילה שלפניו), את יום קריעת ים סוף בפני העם היוצא.

בין שני ימי החג יש את ימי חול המועד בהם ממעיטים בעיסוק בפרנסה ונוהגים בהם בחגיגות.

מצוות החג המרכזיות הן:

- איסור אכילה ובעלות על חמץ (בצק שתפח) במהלך כל שבעת ימי החג, וחצי היום שלפניו.
- מצוות הלילה הראשון של החג ("ליל הסדר").
- ימי חול המועד:** בימי חול המועד על פי ההלכה יש חובת שביתה מכל מלאכה. כלומר אין ללכת לעבודה או לעסוק במסחר וכדומה, אלא במקרים בהם המעביד אינו מאפשר חופשה, או שעלולים להיגרם הפסדים, או כשהעבודה חיונית כדוגמת שירותים רפואיים. הגבלות הלכתיות מיוחדות קיימות על מקצת המלאכות כגון תספורת וגילוח הזקן, כביסה, בנין, כתיבה ועוד.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **חמץ במוסד הרפואי:** כדי להתחשב במטופלים ובאנשי צוות השומרים כשרות בחג, וכחלק מהוראות הכשרות הניתנות על ידי הרבנות הראשית ומשרד הבריאות יש להיערך בארגון לפי ההנחיות המתאימות: לאורך כל חג הפסח נהוג שלא להכניס חמץ אל מוסדות הבריאות. מצורף שלט לדוגמה, המעדכן את מבקרי המוסד לגבי מניעת הכנסת חמץ לתחומי המוסד בימי הפסח. השלט תורגם לערבית, אנגלית, רוסית ואמהרית. מומלץ לתלות הודעה זו במקומות הרלוונטיים בארגון. יש מוסדות המקצים בסמוך לכניסה מקום שבו מבקרים שאינם שומרי כשרות יכולים להשאיר מוצרי חמץ עד לסיום ביקורם. מומלץ שגם קופות החולים יקיימו היערכות בנושא זה.
- **הסעדה בבתי החולים:** בחלק גדול ממטבחי ארגוני הבריאות נהוג להתחשב בעדות השונות ולהתאים את התפריט למקובל עבור כולם. כך, למשל הם ימנעו מהכללת קטניות בתפריט, היות וחלק מהקהילות אינן אוכלות אותן בפסח.
- **סדר היום:** בבוקר היום שבו נערך ליל הסדר מפסיקים לאכול חמץ בשעות הבוקר (השנה בין 09:30 ל - 10:00 לערך) ויש לסיים את טקסי ביעור החמץ כשעה לאחר מכן (בין 10:50 ל - 11:30 לערך).
- **ליל הסדר:** ייתכן וחולים רבים יבקשו שחרור מאשפוז לצורך השתתפותם בסדר המשפחתי. משפחות של מטופלים שלא יכולים להשתחרר מסיבות רפואיות, במקרים רבים יבואו אותם על מנת לחוג את הסדר בין כותלי בית החולים. כדאי להיערך להקצאת מקום עבור משפחות אלו. חולים שמשפחתם לא יכולה להגיע אליהם, ישתתפו בסדר ציבורי שיערך בבית החולים מטעמו. גם אנשי צוות הנמצאים בתרונות יקיימו את מצוות הסדר בקצרה, ככל שהזמן מאפשר ובהתאם ליעוץ הלכתי. קיימות הלכות שונות לגבי מטופלים אשר אינם יכולים למלא אחרי מצוות החג. על כך ניתן לקרוא במסמך ההרחבה לאיגרת זו או להתייעץ עם סמכות הלכתית מתאימה.
- **טיפולים:** החג הראשון והשני דינם כשבת. בימי ערב החג וחול המועד אין מניעה לקבל טיפולים רפואיים. אולם, כשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שיהיו מטופלים שיבקשו לשנות את המועד, בעיקר בשל ההתארגנות המשפחתית לקראת החג וההתאספות המשפחתית במהלכו. בדיוק דם וניתוחים שאינם דחופים, לא מבצעים משעות הבוקר שלפני ליל הסדר ועד תחילת החג, אלא במקרים דחופים.
- **תרופות:** רוב התרופות הינן כשרות לפסח. ניתן למצוא את רשימת התרופות המלאה [כאן](#). במידה והחלפת התרופה או הימנעות ממנה עלולה לגרום לסיכון חיים (אפילו נמוך), חובה ליטול את התרופה בלא קשר לכשרותה. חלק מקופות החולים מפעילים סמוך לפסח מוקד טלפוני שבו ניתן מענה לשאלות הלכתיות בקשר לנטילת תרופת פסח, תוך שיתוף רבנים וצוותי רפואה. יש לשים לב במיוחד לכשרות תחליפי חלב ומזון חליפי.
- **פעילות מקצועית:** על פי ההלכה, בימי חול המועד ובערב ליל הסדר, העובדים במשרות שאינן חיוניות לתפקוד המוסד הרפואי אמורים לצאת לחופשה במידה ואין בכך פגיעה בפרנסתם. בשל העובדה שימי חול המועד הינם ימים מקוצרים, וכן שעובדים רבים נמצאים בחופשה מסיבות דתיות, יש לשקול שלא לקיים השתלמויות מקצועיות בתקופה זו.
- **פעילות לציון החג:** בארגונים רבים מקובל לתת מתנות לחג וכן לכנס את העובדים לטקס ברכות לחג. מומלץ לבצע התכנסויות אלו באופן שיכבד ויהיה רגיש גם ללא-יהודים, למשל- מוסלמים שלא ישתו יין או שלא יוכלו לקבל יין במתנה.
- **חפיפה לחגים של דתות אחרות:** השנה (תשע"ט) חל חג הפסח במקביל לחג הנוצרי – יום שישי לפני חג הפסחא וחג הנביא שועיב אצל הדרוזים. כדאי להיערך למתן החופשות לעובדים משתי הדתות.

את מסמך ההרחבה לאיגרת זו, המתייחס להתנהלות מוסדות הבריאות לגבי מצוות החג ולמטופלים שונים ואת השלט לדוגמה בשפות השונות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](#).

המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויעוץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אלין, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון-שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני. בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.